כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה מה.

מתני' הן מוסרין. ההרים עצמן מותרין למחוק אבנים מהן ולזריעה דמחוכר לא מיתסר כדנפקא לן (לקמן) מאלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כדדרש ר' יוסי הגלילי: **ומה שעליהן.** כגון חס ליפוס וחב וכסף וחסור שנאמר לא תחמוד כסף וחב ולקחת לך ואע"ג דאינהו לאו עבודת כוכבים מקרו ולא מתסרי גזירת הכתוב היא (א) (שההרים וגבעות שהן קרקע עולם אין בהן כח לאסרן אבל (ב) עבודת כוכבים מיהא הוי) דתלוש שעליהם כתלוש של שאר עבודת כוכבים שנאמר לא תחמוד עליהם על כל שהן נעבדין משמע ועל כרחנו אנו צריכין לפרש דלאו עבודת כוכבים מיקרו דאמרינן בהשותפו (חולין דף מ.) הא דאמר להר והא דאמר לגבעה דהר שהשותפו לשם הר לא מיקרי זבחי מתים (ג) והא דתניא לקמן (ד) ועובדיהם בסייף משום האי טעמא הוא דאע"ג דלאו עבודת כוכבים מיהו לענין איסורי עובדיהם מיהא לשם עבודת כוכבים עבדי להו ולעבודת כוכבים מיכווני (ה) מייב דהוא דומיא דמחוכר (ד)(בפרק בתרא (דף נד)): **ר' יוסי הגלילי אומר.** הרי המקרא מלמדנו שהמחוכר אינו נאסר שנא' אבל תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' ומה תאבדו את אלהיהם על ההרים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: דברים יב ב

מתני' [א]הנכרים העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ומה שעליהן אסורין שנאמר [ב]לא תחמוד כסף וזהב עליהם ר' יוסי הגלילי אומר [ג]אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם אלהיהם על הגבעות ולא הגבעות אלהיהם ומפני מה אשירה אסורה [ד]מפני שיש בה תפיסת ידי אדם וכל שיש בה תפיסת ידי אדם אסור אר"ע אני אובין ואדון לפניך כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודת כוכבים: **גמ'** ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא אמר רמי בר חמא אמר ריש לקיש צפוי הר כהר איכא בינייהו תנא קמא סבר צפוי הר אינו כהר [ה]ומיתסר ור' יוסי הגלילי סבר צפוי הר הרי הוא כהר רב ששת אמר דכולי עלמא צפוי הר אינו כהר

והכא

אלהיהם על ההרים. פרש"י כפי' אחרים וחב לשונו הן מותרין ההרים עצמם מותרים לזריעה ולחלוב אבנים מהם דמחוכר לא מיתסר כדדרש ליה ר' יוסי הגלילי מאלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם ומה שעליהם כגון חס ליפוס וכסף וחב אסורין שנאמר לא תחמוד כסף וחב וגו' ואף על גב דאינהו לאו עבודת כוכבים מיקרו ולא מתסרו גזירת הכתוב היא שיהא תלוש שעליהם כתלוש של שאר עבודת כוכבים דכתיב לא תחמוד כסף וחב עליהם על כל מה שהם עובדים משמע וע"כ צריכין אנו לפרש דלא מקרו עבודת כוכבים דאמרי' בהשותפו (חולין מ. ושם ד"ה הא) הא דאמר להר הא דאמר לגבעה דהר שהשותפו לשם הר לא מיקרי זבחי מתים והא דתניא לקמן ועובדיהם בסייף משום האי טעמא הוא דאע"ג דלאו עבודת כוכבים מיהו לענין איסורי עובדיהם מיהא עבודת כוכבים קרו להו ולעבודת כוכבים מיכווני (ה) דהוו דומיא דמחוכר כפ"ב עכ"ל והקשה ר"ת לפירוש זה דכיון דלא מקרי עבודת כוכבים ותקרובתן מותרת א"כ אמאי יענשו עובדיהם סייף הא אין זה עובד אלהים אחרים ולכן נראה לר"ת דודאי עבודת כוכבים מיקרו ותקרובתן אסורה ולכך עובדיהם בסייף והא דדרשינן ולא ההרים אלהיהם קאי אאבד תאבדון דלומר שאין צריך לעקור ההרים אלהיהם דאמרינן בהשותפו דכיון דאמר להר אינו קרוי זבחי מתים ואינו אסור הייגו כששותפו רחוק מן ההר שאז אין מתכוין לשם עבודת כוכבים וקרוב לפירוש זה מצאתי בפי' אחרים דרש"י ז"ל ומה שעליהם כגון חס ליפוס וחב וכסף אסור שנאמר לא תחמוד כסף וחב דאינהו לאו מיתסרי גזירת הכתוב הוא שההרים וגבעות שקרקע עולם אין בהם כח לאוסרם אבל עבודת כוכבים הוו ותלוש (ו) שלהם כתלוש של שאר עבודת כוכבים ומדע לך דעבודת כוכבים מיקרו דהא תניא לקמן ועובדיהם בסייף ואם לאו עבודת כוכבים מיהו עובדיהם אמאי יענשו דהרגין ובמורה (דף כח:) מוקי לה להאי לא תחמוד אבעלי חיים דהוו דומיא דמחוכר עכ"ל ולפי זה קשה לר"י מדאמרינן לקמן בפירקין (דף מו:) א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא מו חילוף ומה נעבד שאסור בתלוש להדיוט מותר במחוכר לגבוה שנאמר אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם לא שנא הדיוט ולא שנא לגבוה ואי ס"ל דעבודת כוכבים מיקרו היכי דייק דשרי לגבוה אי משום דאין נאסר להדיוט הרי בעלי חיים דאינן נאסרים להדיוט ואע"ה אסירי לגבוה ועוד קשה מה שפי' ר"ת (ו) דהר אינו קרוי זבחי מתים היכא דשותפו להר כיון שהוא רחוק מן ההר קצת דאפי' כי הוו רחוק קצת מן ההר מאי הוי הא קאמר בפירוש דלשם הר קא שחיט וא"כ מתכוין הוא לעבודת כוכבים לכן נראה לר"י כלשון רלשון של רש"י דודאי לאו עבודת כוכבים מיקרי כדמשמע בהשותפו (חולין דף מ.) ותקרובתן מותרת ולא דמי לפעור דכתיב ביה ויאכלו זבחי מתים דהוא תלוש הוה והשתא נמי ניחא הא דאמרינן לקמן דשרו לגבוה כיון שאין שם עבודת כוכבים עליהם כלל והוי כאילו לא נעבדו: **אמר** ר"ע אני אובין ואדון לפניך. לכאורה משמע הכא דר' יוסי הגלילי היה זקן מר"ע וגם בפרק בתרא דגיטין (דף פג.) ברש מזכיר ליה קודם ר"א בן עזריה ור"ע ותימה דאמרינן בסוף אחהו מקומן (זבחים דף מ.) גבי ר"ט ור"ע והיה שם תלמיד אחד שבא (ח) לפני חכמים מחילה ור' יוסי הגלילי שמו ואמרינן נמי בגירוכין (דף נג:) שאמרה לו ברוריא לביתהו דר"מ שהיה מתלמידי בתראי של ר"ע גלילי (גלילי) שונה וגראה דתלמיד חבר היה לו ר' יוסי הגלילי לר"ע ורך ממנו בשנים היה ואע"ג שמזכירו בפרק בתרא דגיטין מקמי ר"ע לא קשיא דכמו כן מזכיר בחגדת הפסח ר"ע קודם ר"ט שהיה רבו כדמשמע בפ"ט דתמורות (דף פד:) [ועי' היטיב תוס' בתורות קב. ד"ה דחשיב ותוס' פוטה ד. ד"ה בן עזאי]: **כל** מקום **שאתה מוצא** הר גבוה בו'. פירושלמי פריך מבית הבחירה ומסיק ע"פ נבחה נגנה שם: **תנא** קמא סבר ציפוי הר אינו כהר ומיתסר. וא"ת מ"ש לציפוי הר אסור יותר מתקרובתו דשרי כדפרישית לעיל וי"ל דמיירי הכא בציפוי הנעבד אגב ההר ולכך אסור לת"ק ור' יוסי הגלילי סבר דחשבינא ליה למחוכר כהר עצמו ושרי ואם תאמר אמאי מייתי ת"ק קרא דלא תחמוד לאסור ציפוי הא לא מייתי קרא אלא בנוי עבודת כוכבים וי"ל דהכי קא מייתי דמי היכי דנוי עבודת כוכבים אסורי מטעם תלוש ואע"ג דאיכא בהו חדא לטיבותא דאינו נעבד הכי נמי מתסרי ציפוי הר הנעבדים אע"ג דאיכא חדא לטיבותא שהם נעבדים מחוברים אי נמי י"ל דקרא אסמכתא בעלמא וא"ת מאי האי לציפוי הר אסור ותקרובתו שרי ואילו נעבד דבעלי חיים הוי איסכא כדמשמע ריש פרק כל האסורים בתמורה (דף כח:) (ט) כדאמרינן התם מתקיף לה רב חיננא טעמא דרבייה קרא לציפוי דבעלי חיים ממן הנקר להוציא הנעבד הא לא רבייה קרא ציפוי מותר לגבוה והכתיב משמע מדלא מייתי קרא אלא לגבוה הא להדיוט מותר ואע"ג דתקרובת בעלי חיים אסור כדמשמע בפ"ב דחולין (דף מ.) ואומר ר"י דציפוי דתמורה מיירי דאינו עשוי אלא לנוי בעלמא א"נ איכא למימר דהכוא דתמורה אחיא כר' יוסי הגלילי דשרי ציפוי הר ואפי' נעבד ונראה לר"י דלרמי בר חמא כולהו תנאי דמתניתין אית להו אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור (י) ר' יוסי הגלילי כדאמרינן לקמן (בפרק ב) וא"ק ממתיר טפי ואוסר אפי' ציפוי של הר ולר"ע נמי אסור דאי אמרי א"כ ר"ע היכי דרש דעץ רענן אחא לסמוכא ליחא דאחא לסמוכא אילן שנטעו ולבסוף עבדו אלא ודאי אסור: **ורבי** יוסי הגלילי סבר ציפוי הר מותר. ואם תאמר הא אמרינן בכולי תלמודא (יא) תנא בתרא לטפוי אחי וי"ל דשאני הכא דקרא דאיתי תנא קמא דלא תחמוד משמע שפיר לאסור ציפוי הר:

והכא

מסורת הש"ס

(א) רש"ל פ"ז, ב) [פהלים קיז], ג) [דף מו.], ד) כפ"ל מיט, ה) [דברים יב], ו) [שם יג], ז) [שם יב], ח) [בבבא בתרא נג.]:

תורה אור השלם

1. פִּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לָךְ פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֵבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ הוּא: דברים ז כה

2. אֲבֵד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן: דברים יב ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומה שעליהן וכו' אין בהן כח לאסרן אבל תלוש שעליהם כתלוש כנ"ל ותיבות עבוד' כוכבים מיהא הוי נמחק: (ב) בא"ד עובדיהם מיהא לשם עבודת כוכבים עבדי להו ולעבודת כוכבים מיכווני ובתמורה מוקי לה להאי לא תחמוד אבעלי חיים דהוה דומיא דמחוכר: (ג) ר"ה מפני וכו' כשאדם נטעו: (ד) ר"ה תר"ע וכו' לפניך אחר שאין לו לדרוש וכו' ובנעבד מיהא ממעטינן כנ"ל ותיבת מיהא נמחק: (ה) תוס' ד"ה אלהיהם וכו' עבודת כוכבים קרו להו ולעבודת כוכבים מיכווני ובתמורה מוקי לה להאי לא תחמוד אבעלי חיים דהוו דומיא דמחוכר עכ"ל והקשה ר"ת כנ"ל ותיבת כפ"ב נמחק: (ו) בא"ד ותלוש שעליהם כתלוש של שאר עבודת כוכבים: (ז) בא"ד מה שפי' ר"ת דהא דאינו קרוי זבחי מתים היכא ששותפו לחר בגון שהוא רחוק: (ח) ר"ה אחר וכו' תלמיד אחד שבא לבית המדרש לפני חכמי': (ט) ד"ה תנא קמא וכו' בתמורה דאמרינן בנ"ל ותוס' כ' נמחק: (י) בא"ד שנטעו ולבסוף עבדו אסור כדאמרינן לקמן לר' יוסי בר' יהודה וא"ק ממתיר טפי כנ"ל ותיבת רבי יוסי הגלילי נמחק:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ומה שעליהם. שהרים וגבעות שהן קרקע עולם אין בהם כח לאסרן אבל עבודת כוכבים מיהא הוי. כל זה נמחק וצ"ל זהו לפי' אחרים ועי' תוס' (עמ"ש רבינו ציו"ל סי' קמה ס"ק ה):

עין משפט נר מצוה

מז א ב מי' פ"ח מהל' עבודת כוכבים הל' ה
ג סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סימן קמה סעיף ה:
מח ג מי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ב:

רבינו חננאל

כוס זה לעבודת כוכבים לא אסר כלום שאין הקדש לעבודת כוכבים ואני אומר אינה נגרבה נהי דלא אתסר נהי מיהא איכא: **מתני'** הנכרים העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ומה שעליהן אסורין שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך מה שעליהם אסור. ר' יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כו'. ואמרינן ר' יוסי הגלילי היינו תנא קמא. ואמר

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com